

Takva je bila turska državna sistema do dahija. Za vreme dahija ona je nasilno izmeljena. Mesto paše i njegovih muselima zauzele su dahije i kabadahije. Samouprava opštinska bila je uništena. U svakom selu namešten je subaša sa gomilom janičara, koji su neposredno vršili vlast u opštini. A što je najglavnije: spahije su bile proterane a dahije i janičari nisu hteli da se zadovolje samo spahijskim dohodkom od raje već su prisvajali zemlju i raju na njoj kao svoju imovinu, t.j. počeli su uvoditi pravu begovsku sistemu kao što je bila u Bosni.

Ali ovaj prevrat državne turske sisteme trajao je kratko vreme. Upravo on je u samom početku sprečen Srpskom revolucijom, zato o njemu ne ćemo da govorimo. Za nas su važnije one ustanove i ona državna načela, koja su se dugotrajnošću ukorenila u srpskom narodu, pa su produžila svoj život i u novoj srpskoj državi.

Na svršetku da napomenemo i crkvenu vlast koja je u celoj turskoj carevini i do današnjeg dana u tesnoj svezi sa vlašću političnom. Crkvena vlast u Srbiji, pošto je uništena srpska patrijaršija, prešla je u ruke carigradskog patrijarha. Carigradska patrijaršija upravljala je crkvom po istom načelu kao i turski divan državom. Eparhije prodavane su onako isto kao i pašaluci. Svaki vladika morao je da plaća izvesnu sumu patrijaršiji svake godine i on je smatrao svoju eparhiju kao prihodni izvor, odakle je trebao da istera svoju arendu i čist prihod što veći može.

Vladika je vrhovni sudija u crkvenim i bračnim stvama, vrhovni nadzornik nad crkvenim imanjem i duhovna glava jerarhije. Sa svim tim svojim pravima on je vodio trgovinu, kao i turski paša sa svojim pravima. Osim toga on je imao pravo da naplaćuje poreze od svake kuće - dimnicu. Njegovi prihodi isterivani su oružanom silom kao i pašinski. Zato je crkvena i svetska [svetovna]¹³ vlast nad potčiljenom rajom vazda bila u tesnoj svezi. Zajednički interesi vezivali su njiovo prijateljstvo. Crkva je u neku ruku sankcionirala državnu vlast tursku, a u mlogim prilikama faktično je pomagala da se raja održi u pokornosti kao što se to vidi u prvom srpskom ustanku.

Administrativna, sudska i crkvena vlast, sa svojim centrom u Stambolu bili su tvrda veza, koja je vezivala pokorenu raju. Među sobom ove pojedine pijavice ponekad su se gložile koji će više zgrabiti, ali spram raje svi su bili saveznici.⁽⁵⁾ Takom tvrdom korom prtisnut je i okovan bio unutarjni život narodni. Da vidimo kakav je bio taj život.